

7. Качмар М. Уявлення про смерть і потойбічний світ у традиційній культурі українців. *Народознавчі зошити*. 2017. № 6. С. 1438–1447.
8. Лозко Г. С. Українське язичництво. Київ: Український центр духовної культури, 1994. 328 с.
9. Огієнко І. Дохристиянські вірування українського народу. Київ: Обереги, 1991. 424 с.
10. Світоглядні уявлення та народна демонологія українців. *Музей Івана Гончара*. URL: <https://honchar.org.ua/blog/svitoglyadni-uyavlennya-ta-narodna-demonologiya-ukrayintsiv-i148>
11. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія / упоряд. А. П. Пономарьов та ін. Київ: Либідь, 1991. 640 с.
12. Філософські аспекти потойбічного світу в українській міфології / за ред. Ю. С. Сабадаш. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Філософія, соціологія, культурологія. 2024. Вип. 29.
13. Сучасне українське кіно за мотивами української міфології. *Чарівний світ UA*. 19 березня 2021. URL: <https://magicworld.com.ua/news/ukrainske-kino-za-motyvamy-mifolohii/>
14. Мавка: Лісова пісня – офіційний сайт фільму. URL: <https://mavka.ua>

Бралатан Яна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЛЕСЯ УКРАЇНКА В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Ключові слова: Леся Українка, інформаційний простір, стріт-арт, мурали, пам'ятники, культурна пам'ять, міфологізація.

Key words: Lesia Ukrainka, information space, street art, murals, monuments, cultural memory, mythologization.

В умовах боротьби українського народу за збереження своєї державності відбувається процес переосмислення власного минулого, пантеону його героїв. Показовим є трансформація образу Лесі Українки, яка в публічному просторі від літературної ікони набула рис мультимедійного символу національної стійкості, феміністичної сили та культурної ідентичності. Оновлений образ української поетеси активно продукується у роботах стріт-арту, анімаційних творах, підлягає літературному переосмисленню та використанню у публічних заходах. Водночас у пошуках нового, нестандартного прочитання Лесі Українки автори проєктів іноді аж занадто сильно викривлюють історичну постать, вдаючись до надмірної героїзації, що призводить до неправильної інтерпретації її постаті в майбутньому.

Публічний образ Лесі Українки та його трансформацію в сучасних умовах в українській історіографії не досліджували. З огляду на це, мета дослідження полягає у систематизації форм присутності образу Лесі Українки в сучасному публічному просторі, аналіз механізмів її міфологізації в цифрову еру та визначенні ролі історичної постаті у формуванні національної ідентичності.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від 2014 р. до сучасності. Оскільки Революція Гідності визначила процеси переосмислення культурної спадщини, стала поштовхом до запровадження процесу декомунізації та переосмислення історичних постатей.

Після Революції Гідності 2014 р. стріт-арт стає одним із важливих каналів суспільної комунікації, шляхом візуалізації. Мурали перетворюють міський ландшафт на простір опору, де образ поетеси символізує революційний дух і стимулює туризм завдяки привабливій естетиці теплих тонів. Гарним прикладом можна назвати «Ікони революції», що з'явилися на будівлі Національної академії наук 10 лютого 2014 р. Автором цієї трилогії є художник, відомий під псевдонімом Соціопат. Серед цих трьох «ікон» була і Леся Українка, так митець хотів увиразнити те, що в людській свідомості поетеса займає місце на рівні Т. Г. Шевченка та І. Я. Франка, тому теж стала символом боротьби та сили. Того ж року Міністерство культури України визнало графіті пам'яткою культури місцевого значення. Знищення їх у 2017 р. викликало суспільний резонанс, розголос та негативну реакцію, яка тільки ще більше затвердила цих трьох митців як так званих «стовпів» української літератури.

Паралельно з вищезазначеними процесами декомунізація теж замінює радянські монументи національними символами, закріплюючи їх в публічному просторі. У літературі з'являються постмодерністські есеї та метамодерністські драми, що реконструюють біографію Лесі Українки як феміністичний міф [1]. Після початку війни на сході України інформаційний простір загалом зазнав масштабних змін: зросла роль соціальних мереж, блогерів, мистецьких ініціатив. Твори Лесі Українки почали активно цитуватися онлайн, створювалися проекти з візуалізацією поетичних рядків.

Водночас Леся Українка стала героїнею мемів і креативного мистецтва. Її портрет із квітами, в сучасному вбранні, з'являвся у стріт-арті, на вишиванках і навіть на кавових упаковках. У цей період можна згадати щонайменше про два мурали, відкриті 2015 р. та 2017 р. Цікаво також те, що обидва мурали створили іноземні митці. Перший було створено у Києві, неподалік від Золотих воріт, на вулиці Стрілецькій, австрійським художником Гвідо Ван Хелтенем. Митець надихнувся меланхолійним віршем «Конвалія». Саме ці квіти він і зобразив на малюнку. Другий мурал було створено також в Києві, на Великій Васильківській, художником із Коста-Ріки, Мата Рудою. Він присвятив його віршу «Без надії сподіваюсь». Окрім вказаних, мурали присвячені Лесі Українці є також у Луцьку, Коломиї, Бородянці, Іршанську на Житомирщині, і кожен із них несе власний зміст та передає різні сторони багатогранної постаті Лесі Українки [3; 4, с. 62].

Найважливішим та наймасштабнішим роком вшанування творчості Лесі Українки став 2021 р. До 150-річчя від дня народження поетеси Україна побачила справжній культурний ренесанс. Вийшов масштабний спецпроект «Леся Українка: 150 імен», який цілком переосмислив її образ як жінки, феміністки, інтелектуалки та політичної мислительки. З'явилися документальні фільми, віртуальні виставки, цифрові архіви її листів і рукописів. У соцмережах користувачі створювали короткі відео, цитуючи її або показуючи, як сучасна молодь бачить поетесу. Цей рік утвердив Лесю Українку як важливу постать української культури – не лише літературного класика, а й важливої фігури культурної політики та національної комунікації.

Повномасштабне вторгнення Росії у 2022 р. знову зробило постать Лесі Українки символом спротиву. Цитати з її віршів стали частиною інформаційного фронту: плакати, мистецькі інсталяції, створення пісень на основі віршів. Її слова про боротьбу, свободу, незламність використовуються для підтримки бойового духу українців. Портрети Лесі Українки з екіпіруванням або у військовій формі – стали популярним елементом візуальної культури в соцмережах. Також українські медіа та митці активно розвивають образ Лесі як «інтелектуального бренду» сучасної України – символу культурної сили й стійкості.

У 2023 р. Україну та весь світ приголомшив вихід анімаційного фільму «Мавка. Лісова пісня». Ідея його створення виникла ще у 2014 р. Проект створений за мотивами драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня» та за образами зі слов'янської міфології. Анімаційний фільм зрозумілий для усіх глядачів, але водночас йому властива чарівність української автентики, що принесе глядачам дещо нове і досі нерозкрите у світовій анімації. Метою проекту було привернення уваги до екологічних проблем України та поширення української культури в усіх її проявах, збереження традицій та обрядів через медіапростір [2].

Отже, Леся Українка в інформаційному просторі – це динамічний символ, що балансує між автентичністю та міфологізацією, сприяючи культурній дипломатії. Її образ еволюціонує від літературної класики до мультимедійного символу національного спротиву, фемінізму та культурної стійкості, що яскраво проявляється в стріт-арті, анімації, ювілейних проєктах та візуальній культурі війни. Ця міфологізація, зумовлена Революцією Гідності, деколонізацією та повномасштабним вторгненням, сприяє деколонізації пам'яті та глобалізації української культури, однак ризикує викривленням історичної суті поетеси задля героїчного нарративу.

Джерела та література

1. Графіті на Грушевського. Хроніка скандалу. *Українська правда*. 2017. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/59adcd80386c4/>
2. Про проєкт. «Мавка. Лісова пісня». URL: <https://mavka.ua/uk/about>
3. Мурал «Леся Українка». *Місто Кия*. URL: <https://mistokyia.ua/interesting-places/murals/mural-lesya-ukrayinka>
4. Оспіщева-Павлишин М. Образ України в роботах західних художників (на прикладі кийївських муралів). *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2021. № 17(1). С. 59–64. URL: <http://hudkult.mari.kyiv.ua/article/view/235128>

Миргородська Софія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

МУЗЕЇ МЕМОРІАЛУ ПЕРЛ ГАРБОР, ХІРОСІМИ ТА НАГАСАКІ: ПРОТИСТОЯННЯ ІСТОРИЧНИХ ПАМ'ЯТЕЙ

Ключові слова: музей пам'яті, історичний нарратив, Перл Гарбор, Хіросіма, Нагасаки, меморіали, військова пам'ять.

Keywords: memory museum, historical narrative, Pearl Harbor, Hiroshima, Nagasaki, memorials, military memory.